

☐ Jy moet dit vierkantig in die oë kyk dat die Skrif weer en weer van God se uitverkiesende genade praat.

Sonder twyfel het ons nie hier te doen met iets wat mense uit die duim suig nie. Ongeag hoe jy dit verstaan, moet jy toegee dat dit iets is waarvan God se Woord baie maak. Verskillende begrippe word weliswaar gebruik, maar die saak kom gereeld aan die orde. Neem byvoorbeeld (om maar by die Nuwe Testament te bly): Jh 6:35-40; Jh 10:27-30; Jh 17:2, 6, 9, 24; Hd 13:48; Rm 8:28-30; 9:6-29; Ef 1:3-6; 1:11-14; 1Ts 5:9; 2Ts 2:13-14; 2Tm 1:8-9; 1Pt 1:2; Op 13:8; 17:8.

☐ Solank jy God geringer ag, en die mens meer verhewe, as wat die Skrif doen, sal jy probleme hê met die uitverkiesing.

Selfs in talle kerkmense se agterkoppe sit die idee dat God eintlik daar is ter wille van die mens; dat ons belange die primêre is waarmee Hy Homself besig hou.

'n Duisend maal, nee! Presies die teenoorgestelde is waar. Ons is daar ter wille van Hom!

- Eerstens moet jy onthou dat die drie-enige God oneindig groter en heerliker is as die mens. Hy leef in dimensies waarvan ons nie die vaagste benul het nie.

In die besonder moet mens vrede maak met God se onbetwisbare en algehele soewereiniteit. Hy is die Pottebakker en ons die klei (Rm 9:21 en konteks) - wat beteken dat Hy algehele vrymag het wat ons lewens en ewige bestemming betref.

Nee, God doen alles ter wille van Sy eie verheerliking (Ef 1:6, 12, 14 en konteks; OAV).

- Tweedens moet jy onthou dat die Bybel - in geen onduidelike taal nie - leer dat die natuurlike mens radikaal verdorwe is. Vir ons doel het dit minstens twee implikasies.

Eerstens is die gevalle mens dood in sy sonde (Ef 2:1). Geloof in Christus verëis gevolglik 'n voorafgaande genadewerk van die Heilige Gees (Jh 1:12-13; 3:3-8).

Tweedens verdien geen mens enige genade van God nie; intendeel. Hieroor draai Rm 1:18-3:20 geen doekies om nie.

☐ Jy moet rekening hou met die mense se verantwoordelijkheid.

Die Bybel plaas 'n onmiskenbare aksent op die mens se verantwoordelijkheid om die evangelie te glo, hom te bekeer, gehoorsaam aan God te leef, en enduit te volhard.

Party mense omhels God se soewereiniteit op so 'n simplistiese en eensydige wyse dat hulle noodwendig verval in 'n Godontarande en sielsvernietigende fatalisme.

Terwyl God vrymagtig soewerein is in ons redding en lewens, maak Hy nooit van ons outomate of robots nie. Ons bly bewustelik betrokke en aanspreeklik. Hoe hierdie twee kante van ons verhouding met God logies saamhang, sal ons nooit dié kant van die graf in diepte verstaan nie - maar beide waarhede word deur die Skrif beklemtoon.

'n Beeld wat ek dikwels gebruik om te illustreer hoe God en mens beide eenhonderd persent betrokke is in die reddingsproses - dus nie vyftig-vyftig nie - is die van 'n windpomp.⁴ Ondergrondse water word opgepomp tot in 'n sementdam. Daarvoor is die windpomp - soos ek - *eenhonderd persent* verantwoordelik. Elke milliliter vloei deur sy silinder en pype. Maar sonder die wind kan dit ook nie. Trouens, die wind - soos die Heilige Gees - verskaf *eenhonderd persent* van die energie vir die styging van elke druppel water.⁵

☐ Onthou dat God in Sy handele - veral ook in Sy reddende werk - baie dikwels middelklik werk.

God gebruik instrumente. Romeine sê: "En hoe kan jy in Hom glo as jy nie van Hom gehoor het nie? En hoe kan jy van Hom hoor sonder iemand wat predik?" (10:14). In dié opsig was die oomblik van redding gekom het, werk die Here se herskeppende krag deur die evangelie wat op een of ander manier aan hulle verkondig is of word (Jh 17:17, 20; Rm 10:17; 1Kor 1:21; 2Ts 2:14; Jk 1:18; 1Pt 1:23).

☐ Hou steeds in gedagte dat die Skrif die feit van die uitverkiesing deurgaans aanbied as goeie nuus en innige

4. Onthou dat geen illustrasie 'n volledige verduideliking gee nie. Moet dus nie te veel hierin lees nie.

5. Die woord wat ons in sowel die Ou Testament as die Nuwe Testament met "Gees" vertaal (Hb: *ruach* en Gr: *pneuma*), beteken oorspronklik wind of asem.

vertrouwing vir God se kinders.

Die Bybel slinger hierdie waarheid nooit verwyte teen die koppe van ongelowiges nie. Ewemin wil dit ons kniehalter in ons verkondiging van die evangelie. *Nee, God se Woord fluister die feit van Sy ewige en uitverkiekende liefde in die ore van hulle wat reeds deur 'n ware geloof met Sy Seun verenig is.*

HANDELINGE 13:48

Dis tydens die eerste sendingreis. Paulus preek in Antiogië in Pisidië (Hd 13:14vv).

• **Inleiding: Ou Testamentiese voorbereiding (Hd 13:16-25).**

Paulus beklemtoon God se genade-inisiatiewe deur die eeue. Hy is die onderwerp van feitlik al die werkwoorde. Dis Hy wat die Joodse voorvaders uitgekies het (17). Dis Hy wat hulle in die woestyn verdra het (18) en die Beloofde Land vir hulle gegee het (19). Dis Hy wat vir hulle rigters en koning Saul gegee het - en uiteindelik Dawid (20-22).

Dan spring Paulus na Christus toe (23).

□ **Preekfokus: Jesus se dood en opstanding (Hd 13:26-37).**

Nou vertel Paulus die verhaal van die Here Jesus. Die Jode en heidene het Hom tereggestel, soos reeds vantevore oor Hom geskryf is. Maar Hy het as vervulling van die beloftes opgestaan. Sô konsentreer die apostel op die twee fokuspunte van Christus se verlossingswerk: kruis en opstanding.

• **Konklusie: die keuse tussen lewe en dood (Hd 13:38-41).**

As hy dan getoon het hoe die Ou Testamentiese profesieë in Christus se kruisiging en opstanding vervul is, maak Paulus 'n appél op sy hoorders. Die keuse wat hy voor die Jode stel, is vlymskerp. Aan die een kant is daar die belofte van sondevergifenis en regverdiging (38-39). Aan die ander kant is daar die verskrikking van God se oordele soos reeds deur die profete beskryf (40-41).

□ **Reaksie (Hd 13:42-52).**

Die meeste mense reageer verstommend goed op die prediking -

prediking wat sowel God se soewereiniteit as die mens se verantwoordelikheid beklemtoon. Dit vervul die Joodse leiers met afguns. Paulus-hulle draai nie doekies om nie: die Woord móét eers aan die Jode verkondig word. Maar aangesien hulle dit verwerp, sal die apostels van nou af na die heidene gaan met die evangelie (48). Christus het immers gekom as 'n lig vir die nasies (47).

As die heidene dit hoor, is hulle verheug. En van hulle word dan gelowig - *die wat vir die ewige lewe bestem was, almal wat as sodanig verordineer was* (48, OAV en NAV).

□ **Die werkwoord (NAV: bestem; OAV: "verordineer"), is baie betekenisvol.**

Die woord beteken om iets te orden, te rangskik, in posisie te plaas, aan te wys. 'n Paar voorbeelde sal dit duidelik maak:

Mt 28:16: die dissipels moet vir Christus se hemelvaart na die berg toe gaan "waar Jesus hulle *bestel* het" (OAV).

Lk 7:8: die hoofman van Kapernaum is self 'n man wat onder gesag *gestel* is.

Hd 22:10: Paulus moet Damaskus toe te gaan waar vir hom gesê sal word wat God vir hom *bepaal* het.

Duidelik praat die begrip dus van iets wat vooraf gesagvol en soewerein besluit, vasgelê en vasgemaak is.

In bulte-Bybelse Grieks is daar gevalle waar die woord gebruik word vir die optekening van 'n gewichtige besluit in 'n amptelike boek. Bes moontlik sinspeel Lukas dus op die optekening van sekere mense se name in die boek van die lewe, waarvan ons meermale in die Bybel lees (Eks 32:32-33; Ps 69:29; Jes 4:3; Dn 12:1; Lk 10:20; Fl 4:3; Op 13:8; 20:12-15; 21:27).

Die gerespekteerde teoloog, F.F. Bruce, stel dit sô: "many of them believed the gospel - all, in fact, who had been enrolled for eternal life in the records of heaven ..."⁶

□ **Die werkwoord is in 'n baie betekenisvolle vorm gegiet.**

Die *perfektum passief partisipium* suggereer minstens twee dinge:

6. F.F. Bruce, *Commentary on the Book of the Acts*, New London Commentaries, Marshall, Morgan & Scott, 1977, p.263.

- Die passief sê dat hierdie verordinerings nie iets is wat die betrokke mense aan of vir hulleself gedoen het nie. Nee, hulle was passief in die hele proses - uiteraard, want dit gebeur volgens ander Skrifuitsprake vóór hulle skepping. Die handeling is dus aan of vir hulle gedoen.

- Die perfektum verwys na 'n handeling in die verlede waarvan die gevolge steeds geld. Die mense is destyds in God se boeke opgeteken vir hierdie besondere voorreg, en steeds staan dit vas.

☐ Die mense is vir 'n wonderlike voorreg bestem: die "ewige lewe".

Dit gaan dus om redding in Christus en alles wat daarmee saamhang.

☐ "Almal" wat vir die ewige lewe bestem is, het tot geloof gekom. Duidelik word nie bedoel dat geeneen van die ander later tot bekering sal kan kom nie. Lukas wil sê dat nie een van die wat tot geloof gekom het, iets anders as uitverkies was nie. Daar is 'n onlosmaaklike verband tussen uitverkiesing en geloof. Nêr uitverkorenes kom tot ware geloof.

ROMEINE 9:6-29

☐ In Rm 8, veral vanaf v.28, gee die apostel Paulus die versekering dat die volharding en uiteindelijke redding van God se uitverkorenes gewaarborg is, omdat dit in God se ewige raadsplan gewortel is. Die vraag kom nou asof van self - en dis die problematiek wat Paulus in Rm 9-11 aanspreek: *Wat dan van die Jode? Was hulle nie God se uitverkore verbondsvolk nie? Kyk net na die voorregte wat hulle onder die Ou Verbond geniet het. Tog het hulle Christus verwerp en is hulle gevolglik onder God se toorn (v.4-5).*

☐ In Rm 9:1-29 toon die apostel dat die verwerping van die Jode nie 'n mislukking van God se verbondstrou is nie. Die belofte aan Abraham met betrekking tot sy nageslag het nie vir alle biologiese kinders sonder meer gegeld nie; dit het net betrekking gehad op diegene wat uitverkies is in God se genade. Die Here was besig om hierdie uitverkore Jode saam met die uitverkore heidene tot die fewe te

roep - net soos Hy belowe en die profete voorspel het.

☐ Kom ons kyk nader na Paulus se argument.

Die mislukking van die Jode beteken nie dat God se verlossingsplan verdel is nie. Hoe so? *Nie almal wat van Israel afstam, is werklik Israel nie!* (v.6). Daar is dus 'n ware en ewige Israel binne die uiterlike en tydelike Israel (nasionale Israel). En die belofte waarvan Rom 8 praat, is net van toepassing op hierdie ware Israel - op die uitverkorenes binne die Joodse volk.

In 9:7-13 word hierdie stelling in v.6 dan verduidelik. Paulus gebruik twee voorbeelde: in v.7-9 die van *Ismael en Isak*, Abraham se kinders; en in v.10-13 die van *Esau en Jakob*, Isak en Rebekka se kinders.

- V.7-9: Die Jode het op 'n simplistiese wyse aanvaar hulle nageslag word voor die voet gered. Maar, sê Paulus, daar is so iets soos 'n nageslag én 'n nageslag; kinders én kinders. En daar is die wêreld se verskil tussen die twee. Daar is 'n nageslag in die natuurlike sin; maar dan is daar 'n nageslag deur wie God se verbond voortgedra word. Daar is die kinders van die vlees; en daar is die kinders van die belofte - God se uitverkorenes. So was Isak dan God se uitverkorene, nie Ismael nie.

- V.10-13: Paulus antisipeer 'n beswaar. *Ja, maar Ismael en Isak het twee verskillende ma's gehad. En in Ismael se geval het Abraham in ongelooft opgetree.*

Goed, sê Paulus, kom ons kyk na Esau en Jakob. Hulle het immers dieselfde pa en ma gehad; trouens, hulle was 'n tweeling. Tog, toe hulle nog in die moederskoot was, het God reeds 'n keuse uitgeoefen! Jakob sou Syne wees, nie Esau nie.

- V.11-12 is glashelder: Op geen wyse is hier sprake van enige vooruitgesiene verdienste as grond vir verkiesing nie. Dit berus volledig by God en by Hom alleen.

V.15-16 sê dieselfde ding nog meer eksplisiet: God is barmhartig oor wie Hy wil en as sodanig hang dit nie van die mens se wil of inspanning af nie.

☐ In 9:14, 19 opper Paulus twee vrae wat al in miljoene harte

gespook het. Trouens, as iemand nog nie daarmee gestoei het nie, het hy waarskynlik nog nooit behoorlike oorweging aan God se openbaring oor Sy soewereine genade geskenk nie. En die prediker van God se soewereine uitverkiesing wie se luisteraars nie soms in verontwaardiging beswaar maak nie, preek waarskynlik nie so Bybels soos hy moet nie.

• V. 14: *Is God nie onregverdig nie?* Paulus se reaksie op so 'n suggestie is vurig en verontwaardig. Beslis nie!

Hy is God en sal barmhartig wees oor wie Hy barmhartig wil wees. Dit het Hy al vir Moses gesê (Eks 33:19). Dit hang dus nie af van die mens se pogings en inisiatiewe nie, maar van God se genadige ingrype (15-16, 18).

Trouens, gaan Paulus verder, God gebruik ook soms Sy soewereine prerogatief om sondaars nog meer te verhard as wat hulle reeds is - soos in die geval van Farao (17-18).

• V. 19: *Waarom verwyf God sondaars dan?* Hoe kan Hy hulle hoegenaamd aanspreeklik hou? Wie kan enigsinsteen Sy wil ingaan? Mens is eenvoudig uitgelewer aan Hom.

Paulus gee 'n tweeledige antwoord in v.20-23.

~ Dit is totaal onvanpas en lasterlik dat 'n skepsel sy Skepper bevraagteken. Dis omdat mense in hulle arrogansie dink dat God onder verpligting staan om genade aan hulle te betoon. Maar die teendeel is waar. Hy is aan niemand enigiets verskuldig nie. Almal is sondaars en het álles aanspraak op God se guns totaal verbeur. Gevolglik is dit Sy prerogatief om een persoon te spaar en net die volgende een nie. Hy, as die soewereine Skepper en dus Eienaar, het dieselfde reg as 'n pottbakker om uit een bol klei verskillende voorwerpe te maak - die een goed en die ander sleg, die een mooi en die ander lelik, die een nuttig en die ander onbruikbaar.

Nee, God is nie skuldig aan onreg as Hy één sondaar uit vrye genade red, terwyl Hy 'n ander gewoon in sy sonde los om te kry wat hy nog altyd verdien het nie.

~ As God sommige van Sy sondige skepsele straf en ander vergewe, doen Hy niks onredeliks nie. Waarom nie? In beide gevalle

dien dit 'n verhewe doel - om God se heerlijkheid te demonstreer. Die straf van sondaars toon Sy heilige en regverdige toorn teen sonde, soveel te meer as dit geskied nadat Hy hulle hóé lank geduldig verdra het (sien ook v. 17). En, natuurlik, niks vertoon die rykdomme van Sy heerlijkheid en barmhartigheid méér uitnemend as die genadige redding van Sy uitverkorenes nie.

☐ Sommige voer aan dat hierdie hoofstuk niks wil sê oor die verkiesing van individue nie, maar handel oor die lotgevalle van nasies in God se raadsplan - die Israëliete (afstammeling van Jakob) en die Edomiëte (afstammeling van Esau).

In 'n sin is dit natuurlik waar. Maar bestaan volkere nie uit individue nie? Was Jakob en Esau nie enkelinge nie? Trouens, Paulus spreek juis die probleem hier aan dat Israel nie gesamentlik as volk uitverkies is nie. Want sommige glo en ander nie - individue.

'N AANTAL OPSOMMENDE STELLINGS

☐ **Dit is God self wat gekies het** (Mk 13:20; 1Ts 1:4; 2Ts 2:13). Sy uitverkiesende barmhartigheid lê volledig in Sy eie soewereine wil. Hoewel my wil en besluitneming volledig betrokke was toe ek 'n Christen geword het, het ek geensins inisiatief daarin geneem nie (Eks 33:19; Dt 7:6-7; Mt 20:15; Rm 9:10-24; 11:4-6; 11:33-36; Ef 1:5).

☐ **Hierdie keuse is gemaak voordat die aarde geskep is** (Ef 1:4; 2Tm 1:9; Op 13:8; 17:8).

☐ **God het bepaalde individue tot die ewige saligheid verkies** (soos gesien in onder meer die gedeeltes waarna ons gekyk het.)

☐ **God se keuse was totaal onafhanklik van en voorafgaande aan enige moontlike geloof, verdienste of goeie werke in diegene wat verkies is** (Hd 13:48; 18:27; Rm 9:11-13; 9:16; 10:20; 1Kor 1:27-29; Fl 1:29; 2:12-13; 1Ts 1:4-5; 2Ts 2:13-14; 2Tm 1:9; Jk 2:5).

Sy keuse was dus nie gebaseer op enige vooruitgesiene geloof in diegene wat verkies is nie. Nee, Hy het Sy hart op sekere sondaars gesit en hulle vir Homself uitgekies.

• Baie mense het die idee, op grond van Bybelse uitsprake dat God Sy uitverkorenes vooraf geken het⁷, dat Hy by wyse van spreke in die gange van die tyd afgekyk het en gesien het wie gaan glo. Diesulkes sou Hy dan uitverkies en hulle name gevolglik in die boek van die lewe opgeskryf het.

Besin vir 'n oomblik oor hierdie argument waarmee mense poog om die verlossingsinisiatief uit God se hand te wring. As so 'n persoon gebore word, is sy naam mos reeds in die boek van die lewe, nie waar nie. Hy gaan immers glo. God het dit dan gesien. Maar onmiddellik ontstaan die vraag: *het só 'n uitverkorene dan nog die vrye keuse waaroor die aanhangers van hierdie teorie so sterk voel - sy naam is dan klaar opgeskryf?*

Nee, hierdie is 'n naïewe wolhaarstorie.

☐ **Geloof, goeie werke en 'n heilige lewe - waarby ek eenhonderd persent betrokke is - is die uitvloeisel en bewys van uitverkiesing** (Ef 1:4, 2:10; 2Pt 1:10-11). *+ volhouing in die geloof*
Niemand kan uitverkiesing aanvoer as verskoning om geloof, bekering en gehoorsaamheid te verwaarloos nie.

☐ **Uitverkiesing is 'n verkiesing tot redding en nooit die oorsaak dat iemand verlore gaan nie.**

Sonder uitverkiesing sou niemand gered geword het nie.

• God kon besluit het om alle mense te red. Hy het die krag en gesag om dit te doen. Of Hy kon besluit het om niemand te red nie, want Hy is onder geen verpligting om enigiens te red nie. Tog het Hy nie op een van hierdie twee opsies besluit nie. *Hy red sommige en las ander in hulle sonde.*

7. "Om te ken" dui in die Bybel ten diepste op liefhê, eerder as op verstandelike kennis. (Gn 4:1: "die mens het sy vrou, Eva, bekén"). Ander gedeeltes waarin dit duidelik blyk, is o.m. Eks 2:25; Amos 3:2; Jer 1:5; Mt 7:22-23 (Jesus sê nie Hy het nie van hulle geweet nie, Hy het juis te veel van hulle geweet!); 1Kor 8:3; 2Tm 2:19. Vgl. Jh 17:3.

Die bepaalde begrip, "vooraf ken", word op vyf plekke in die Nuwe Testament met God as subjek gebruik: Hd 2:23 en 1Pt 1:20 (Christus as objek); Rm 11:2 (Jode as objek); Rm 8:29; 1Pt 1:2 (uitverkorenes as objek). Duidelik beteken dit meer as om bloot vooraf van iets of iemand kennis te dra; dit dui op vooraf liefhê - op verkiesing.

Onregverdig? Dink só daaraan: Kan jy God verwyt omdat Hy geen demoon red nie? Nee! Net so was Hy onder geen verpligting om enige mens te red nie. En as Hy, die soewereine Skepper en Eienaar, dan wél sommige uit genade red, en die ander laat kry wat hulle verdien?

Uitverkiesing verontreg dus niemand nie. Dit werp geen skadukol op God se geregtigheid nie - maar belig sy liefdevolle genade meer as enigiets anders!

• Die gelykenis van die groot maaltyd in Lk 14:15-24 is insiggewend. 'n Groot fees is gereedgemaak en mense is genooi. "Maar hulle begin *almal*, die een na die ander, verskoning maak" (v.18). Dan word die slaaf na die paaie en lanings uitgestuur om die armes, kreupeles, blindes en verlamdes te *dwing* (OAV) om in te kom.

Sonder Christus was daar nie 'n fees nie; sonder die Heilige Gees was daar nie gaste nie!

• Uitverkiesing gaan nie oor vooruitgesiene geloof nie; dit gaan oor vooruitgesiene ongeloof. As die Here niks gedoen het nie, was ons *almal* hopeloos verlore - soos die demone.

Dit verg nie 'n spesiale besluit van God voordat iemand verlore gaan nie. Daar is nie 'n spesiale uitverkiesing tot die ewige verdoemenis nie. Waarom nie? Omdat alle mense in elk geval van nature verlore is. Só is hulle gebore. Mense word nie neutraal gebore nie, maar verdorwe - en in Adam. God sorteer nie die mensheid arbitrêr uit nie - een dié kant toe, een daárdie kant toe nie. Nee, nee, nee!

☐ **Uitverkiesing staan nooit in die pad van iemand wat opreg begeer om gered te word nie.**

So 'n begeerte is immers die gevolg van die Gees se oortuigingswerk - en só werk Hy net in die uitverkorenes.

☐ **Laat ons nederig en kinderlik-gelowig voor God se selfopenbaring buig.**

Al verstaan ons nie goed hoe God se soewereine reddingsinisiatiewe en die mens se verantwoordelikheid saamhang nie, moet ons aanvaar dat beide ewe waar is. Vol is die Bybel oor die een; vol is die Bybel oor die ander. *Mens se wil. Uitverkiesing.*

Kom, laat God God wees in ons denke en oortuigings. En laat ons

nederig voor Hom wees in ons algehele afhanklikheid.

TEN SLOTTE: 'N SPROKIE

Eendag, lank, lank gelode, ry 'n prins se goue kots die mees afgeleë en agterlike gehuggie van sy pa se koninkryk binne. Hy hou stil en klim uit. 'n Swetterjoel vuil kinders in vodde loer om krot-hoeke. Dan stap hy reguit na een van die meisiekinders toe - vuilste en lelikste van die klomp - vat haar sagkens aan die hand en fluister in haar oor: "Ek het jou as my bruid gekies!"

Het die prins immoreel opgetree? En wat het die meisiekind beslis nie gesê nie? "Dis onregverdig! Wat van Trula en Sophie en Nonnie?"

UITVERKIESING EN DIE MENS SE WIL

Hoeveel maal hoor 'n mens nie allerlei mumureringe teen die Bybelse leer oor die uitverkiesing nie. Daar is beswaarlik 'n aspek van die historiese Christelike geloof wat tot meer aanstoot vir ongelowiges is. Selfs talle wat hulleself sonder skroom Bybelse Christene noem, doen alles in hulle vermoë om God se soewereiniteit in sondaars se redding te onderbeklemtoon. Solank die mens net in beheer bly van sy eie heil, glo hulle, sal God se eer nie geweld aangedoen word nie.

"Die mens het tog 'n wil", sê hulle, "en die Bybel hou volledig rekening daarmee. Maar die uitverkiesingsleer maak van die mens 'n willose outomaat. Afgesien daarvan dat dit nie naastenby ooreenstem met ons ervaring en waarneming nie, ontteer dit God se Naam op 'n skreiende manier!"

As die uitverkiesing inderdaad 'n Bybelse openbaring is - soos reeds aangevoer is - is hierdie 'n ernstige aanklag waaraan ons deeglike aandag moet gee. *Wat maak ons dan van die mens se wil?*

DIE GEVALLE MENS SE ONVERMOË OM SY LOT TE VERANDER

□ Die waarheid van menslike onvermoë word oor en oor deur die Bybel geleer. So min as wat 'n mens homself aan sy eie skoenveters kan optel, so min kan hy sy eie hart verander of strydig daarmee besluit of optree. Jer 13:23 stel dit so: "Kan 'n Kussiet (Etiopiër) sy vel verander of 'n luiperd sy vlekke? Sou julle kon doen wat goed is, julle wat so gewoon is aan die kwaad?"

□ 'n Uitspraak van die Jesus in Mt 12:33-37 is baie insiggewend: "As julle sê 'n boom is goed, moet julle ook sê sy vrugte is goed; en as julle sê hy is sleg, moet julle ook sê sy vrugte is sleg. 'n Boom word tog aan sy vrugte geken. Julle slang! Hoe kan julle wat sleg is, iets goeds sê? Waar die hart van vol is, loop die mond van oor. Die goeie mens bring die goeie te voorskyn uit die oorvloed goeie dinge in sy hart; die slegte mens bring die slegte te voorskyn uit die oorvloed slegte dinge in sy hart. Dit sê Ek vir julle: Van elke ligsinnige woord wat die mense sê, sal hulle rekenskap moet gee op die oordeelsdag. Op grond van jou eie woorde sal jy vrygespreek of veroordeel word." (Vergelyk ook Mt 7:16-20 en Lk 6:43-45).

• Woorde en dade is die vrug van 'n persoon se natuur. Dit openbaar sy ware aard - wie hy werklik in sy hart is. Soos goeie bome goeie vrugte dra, so sal 'n goeie hart goeie woorde voortbring. En omgekeerd, in die geval van die slegte.

Let op hoe sowel "goeie" as "slegte" drie maal in Mt 12:35 herhaal word.

• Soos 'n slegte boom nie goeie vrugte kan dra nie, so kán 'n slegte hart nie die goeie voortbring nie (Mt 7:18; 12:34). Maar let op, hierdie onvermoë, hierdie gebondenheid, is te wyte aan 'n mens se eie hart. So 'n persoon word dus gebind deur wat hy self is en wil hê; hy is onder geen eksterne dwang nie.

Slegte mense is totaal vry om te doen wat hulle wil - maar nie om te doen wat hulle móét nie, naamlik God se wil.

• Omdat die mens se keuses in sy eie hart ontspring, word sy verantwoordelikheid voor God nie in die minste opgehef nie. Omdat my

woorde 'n weerspieëling is van my hartsgesteldheid, sal 'n beoordeling van my woorde meteen 'n beoordeling van my hart, en dus my ware natuur wees (Mt 12:36-37).

- In Mt 12:35 gebruik die Here Jesus 'n ander beeld om dieselfde waarheid tuis te bring. Iemand wat sy hand in 'n skatkis insteek, kan net daaruit haal wat reeds daarin is - of dit nou goud en of dit gruis is, maak nie saak nie. Net so kom goeie werke uit goeie harte voort, en slegtes uit slegte harte.

☐ Ook Jh 8:44,45,65 is hoogs betekenisvol:

"Niemand kan na My toe kom as die Vader wat My gestuur het, hom nie na My toe trek nie; en Ek sal hom op die laaste dag uit die dood laat opstaan. Ry een van die profete staan daar geskrywe: 'En hulle sal almal mense wees wat deur God geleer is.' Elkeen wat na die Vader geluister en van Hom geleer het, kom na My toe."

"Verder het Hy gesê: 'Daarom het Ek vir julle gesê niemand kan na My toe kom as die Vader dit nie aan hom gegee het nie.'"

Jesus praat hier van 'n koms na Hom toe. Dis die handeling van daardie geloof wat redding bring - 'n redding waarvan opstanding uit die dood die vervolmaking is (37-40). Bogemelde verse praat dus sonder twyfel van reddende geloof.

- Om in Jesus Christus te glo, is nie net God se heel eerste opdrag aan elke sondaar nie; dit is ook die sleutel tot gehoorsaamheid aan alle ander opdragte van God. Maar selfs hierdie eerste opdrag is onmoontlik vir die mens. "Kan" in sowel v.44 as v.65 dui op vermoë, nie op toestemming nie.

- Net een ding kan die mens in staat stel om te gehoorsaam, om te glo, om gered te word: die Vader moet hom trek, die Vader moet dit vir hom gee.

Wat beteken "trek"? Dis 'n baie sterker begrip as *lok*. Dit beteken om 'n voorwerp van punt A na punt B te verskuif. Daarom word dit dikwels met "leep" vertaal (vgl. ook Jh 12:32; 18:10; 21:6,11; Hd 16:19; 21:30; Jk 2:6. Dis al die plekke waar dit in die NT voorkom).

En let op dat dit sonder uitsondering geld. "Niemand" kom sonder die Vader se ingrype nie.

☐ Waarin lê die natuurlike mens se onvermoë?

- *Negatief*: waarin lê dit nie?

- ~ Dit lê nie in die mens se natuur soos hy oorspronklik geskape is nie. Voor die sondeval was hy volledig in staat om God te behaag. As dit nie so was nie, sou dit beteken het dat God se skepping gebrekkig was en dat Hy inderdaad die outeur van sonde was.

- ~ Dit lê nie in sy geskiedenis as sodanig nie. Dit gaan dus nie om iets soos 'n fisieke onvermoë nie.

- ~ Dit lê nie in verlies aan die vermoë om keuses uit te oefen nie. Dit doen hy immers 'n duisend keer elke dag. Van vanmôre af as hy moet besluit watter skoene om eerste aan te trek, tot vanaand toe as hy moet besluit wanneer hy gaan slaap.

- ~ Dit lê nie in 'n onvermoë tot natuurlike en maatskaplike deug nie. Daarvan sien mens tog baie. Van die mooiste, ordentlikste en vriendelikste mense wat jy ken, is dikwels nie Christene nie.

- *Positief*: waarin kom dit wel tot uitdrukking? Wat is hierdie onvermoë? Dit is 'n onvermoë om die dinge wat God behaag en vereis te onderskei, lief te hê, te kies en te doen. Sô diepliggend en bepalend is hierdie ellendige toestand dat die Skrif die gevalle mens as geestelik dood beskryf (Ef 2:1).

① ~ Die gevalle mens het nie insig in die dinge van die Here nie - hy is geestelik blind (Mt 11:25-27; Jh 3:3,5; Rm 1:21-22, 1Kor 2:14; 2Kor 4:3,4,6).

② ~ Die gevalle mens het geen liefde vir die Here en Sy dinge nie. Hy is vyandiggesind teen God (Rm 8:7-8), sonder enige ywer vir Sy eer. Aan selfbevrediging, selfhandhawing en selfverheffing is hy egter verknog (1Jh 2:16).

③ ~ Die gevalle mens is nie in staat om die Here en Sy wil te kies nie (Mt 23:37).

④ ~ Die gevalle mens is vanweë sy sondige natuur ook nie in staat om gehoorsaam aan die Here te leef nie.

- Al vier bogenoemde *onvermoëns* van die gevalle mens word deur God se genade in Christus en deur die werk van die Heilige Gees aangespreek (1I 2:13).

- Meeste evangeliese Christene het geen probleme om drie van bogenoemde te verstaan nie, maar baie sukkel met die derde - die mens se wil en keuses. Hierna moet ons nou vinnig kyk.

DIE VRYHEID EN GEBONDENHEID VAN DIE WIL

□ Baie dik en ingewikkelde boeke is al oor hierdie fassinerende onderwerp geskryf. Miskien is die bekendste, Luther se *Die Gebondenheid van die Wil*, asook Jonathan Edwards se werke.

Om enigsins te verstaan, moet mens twee waarhede behoorlik onder die knie hê.

① □ Die mens, ook die gevalle mens, is vry om te besluit en te doen net wat hy wil. Hy het dus natuurlike vryheid; hy is 'n vrye agent.

- Dit bring mee dat elke mens aanspreeklik is vir sy keuses en dade. Vryheid bring immers verantwoordelikheid mee. Dit geld in die algemeen, maar vir ons doel is dit belangrik om te beklemtoon dat dit die basis is van elke mens se toerekeningsvatbaarheid voor God.

- As mens sondig, is sulke aanspreeklikheid uiteraard iets wat jy baie graag wil *ontken en ontkom*. Die Bybel laat jou egter nie so maklik wegkom nie.

~ As jy onkunde pleit, toon die Skrif dat God Homself aan alle mense openbaar - ten minste sodanig dat elkeen toerekeningsvatbaar is. In die skepping betoon Hy Homself as die Almagtige (Rm 1:19-20; Hd 14:15). En in Sy algemene genade betoon Hy Homself as die Algoele Versorger (Hd 14:17; Mt 5:45; Lk 6:35). En om wegkomkans heftemaal uit te skakel, onderstreep die Bybel ook nog, aan die hand

van die universele verskynsel van die gewete, dat die eise van God se morele wet in die harte van alle mense geskryf is (Rm 2:14-15).

~ Die ander tipiese manier om skuld te probeer ontduik, is natuurlik om die blaam op iets of iemand anders te plaas. Maar as ek aanvoer dat ek verlei is, antwoord die Bybel met Jk 1:13-15: "Iemand wat in versoeking kom, moet nooit sê: 'Ek word deur God versoek' nie; want God kan nie verlei word nie, en self verlei Hy niemand nie. Maar 'n mens word verlei deur sy eie begeertes wat hom aanlok en saamsleep. Daarna, as die begeertes bevrug geraak het, bring dit die sonde voort; en as die sonde ryp geword het, loop dit uit op die dood."

Ons teenskuif is dan soos klokslag: maar ek het dit teen my wil gedoen. Daarmee kom niemand egter weg nie. Want eintlik doen niemand ooit iets teen sy wil nie; intendeel, elke mens doen altyd wat hy wil, en nêr wat hy wil.

Nooit is 'n mens se dade los te maak van sy wil nie. Sy dade is dus nie outonoom, onafhanklik of selfstandig nie. Nee, dit vloei voort uit sy wil en besluite. Hy mag iets doen wat hy haat, maar as hy dit doen, is dit omdat hy dit gewil en gekies het. Mens doen slegs wat jy wil. Twee illustrasies behoort dit duidelik te maak.

'n Rower spring in jou bakkie en druk 'n rewolwer teen jou borskas. Jy kan die banksak met loongeld nie vinnig genoeg in sy hande druk nie. Was dit nie teen jou wil nie? Nee, jy het volledig volgens jou wil en besluit opgetree - jy wou lewe!

'n Bord vol afval word voor jou neergesit. Jy kan afval nie verdra nie. Tog eet jy dit - teen jou wii? Nee, jy wil jou gasheer nie aanstoot gee nie. Was dit egter dodelike sampioene, sou niks jou sover kon kry om dit te eet nie. Waarom nie? Omdat jy dit nie wil eet nie. Waarom nie? Omdat jy wil lewe! Daar is natuurlik wêl 'n manier om die sampioene in jou liggaam te kry: dit word in jou keel afgedruk terwyl jy vasgedruk word. Maar dan is dit uiteraard nie jy wat dit eet nie. Waarom nie? Omdat jy nie wil nie!⁸

- "My voete loop na Wellington, maar ek wil Worcester toe", mag vir 'n liedjie deug, maar eintlik, in absolute terme, is dit 'n onsinne

8. Sou iets met iemand gebeur wat strydig is met sy wil, omdat hy 'n slagoffer is van kragte wat groter is as hyself, is hy uiteraard nie aanspreeklik nie.

stelling.

2

□ Die mens, ook die wedergebore mens, se wil is nie vry nie: die gebonde aan en deur sy eie hart.

• Die 'n algemene persepsie dat die wil vry is - dat dit volledig outonoom, selfstandig, onafhanklik is. Dis nie waar nie.

Sonder uitsondering word die wil beheer en voorgeskryf deur iets meer diepliggend in die mens - deur die kompleks van begeertes, motiewe, natuurlike geneigdhede en oortuiginge wat die Bybel "die hart" van die mens noem.

• 'n Wil wat onafhanklik van die hart funksioneer sou 'n monster wees. In 'n restaurant sou dit vir jou kos kon bestel wat jy gladnie kan hanteer nie. Dit sou vir jou vriende kon kies wat jy verag. 'n Wil wat strydig met jou diepste begeertes, motiewe, geneigdhede en oortuigings kon besluit, sou jou psigiatries sertifiseerbaar maak.

• Na aanleiding van Mt 12:35 kan dus gesê word dat die wil bloot die arm is wat in die kis van die hart inreik - en dit wat daarin is te voorskyn bring. Net soos die arm geensins die vermoë het om die inhoud van die kis te bepaal nie, net so min kan die wil die inhoud van die hart bepaal. Al wat dit kan doen, is om die hart se inhoud te openbaar - en dit doen dit inderdaad onfeilbaar getrou.

Omdat mense verskillende harte met verskillende inhoute het, neem hulle verskillende besluite.

□ Opsommerderwys:

• Daar is 'n onlosmaaklike band tussen die mens se hart en sy wil. Sy wil is gebonde aan en deur sy hart. Wat hy in sy hart is, sal hy wil en kies en wees - onontkombaar, sonder uitsondering.

• Daar is 'n onlosmaaklike band tussen die mens se wil en sy daad. Nie alleen kan hy kies, en dus doen of nalaat net wat hy wil nie - hy sal altyd, onontkombaar, presies kies en dus doen of nalaat wat hy wil. Presies dit maak hom toerekeningsvatbaar.

• Gevolglik is sy daad 'n onfeilbare barometer van wat in sy hart aangaan. Presies dit is die waarheid waarmee die Bybel so sterk werk - en illustreer met die beeld van die boom en sy vrug.

• Hier lê die gevalle mens se verskriklike dilemma: Sy hart is verdorwe. Hy kan dus nie anders as om sonde te kies nie en gevolglik in sonde te leef nie; hy is verslaaf daaraan (Rom 6:20; Ef 2:1-3).

• Omdat geen mens in staat is om sy eie hart, sy diepste aard te verander nie, is geen sondegevalle mens self in staat om God se wil te wil nie - of om God se Seun te kies nie. Sêf kan hy nooit sy lot onder God se toorn verander nie⁹.

Presies hier, net hier, lê die gevalle mens se nood aan genade - verkiesende, soekende, roepende, herskeppende genade!

Nêr hier lê die noodsaak van uitverkiesing tot redding, van die wedergeboorte tot 'n nuwe hart, van die vorming van my wil - "om te wil sowel as om te werk na Sy welbehag" (Fl 2:12-13, OAV).

UITVERKIESING EN MENSLIKE VERANTWOORDELIKHEID

Enemaal is C.H. Spurgeon gevra om die twee gedeeltes van Jh 6:37 met mekaar te versoen: "Elkeen wat die Vader vir My gee, sal na My toe kom" en "Ek sal hom wat na My toe kom, nooit verwerp nie."

Kennelik kon die vraestellers nie God se 'soewereine inisiatiefneming in die redding van mense, wat in die eerste deel van die sin beklemtoon word, en die verantwoordelikheid van mense om hulle

⁹ Die omgekeerde waarheid geld natuurlik ook: 'n Wedergebore mens se lewe móet deur geregtigheid gekenmerk word; hy kan nie in sonde volhard nie (1Joh 2:29; 3:9, OAV). 'n Nuwe lewensbeginsel, 'God se saad', is in hom ingeplant. Hy het 'n nuwe hart ontvang - met God se wet daarop gegraveer (Jer 31:33; Eseg 36:26).

verlossing in Christus te soek, waarop die tweede deel van die vers inspeel, met mekaar gerym kry nie.

Spurgeon se antwoord was eenvoudig, maar diepsinnig: "Ek verstaan nie julle probleem nie. Dis mos nie nodig om vriende met mekaar te versoen nie."

☐ Die Here Jesus het baie goed geweet wat Hy sê. Want Hy gaan voort om Sy dubbele en oënskynlik teenstrydige stelling in die volgende drie verse uit te bou.

- In v.38-39 verduidelik Jesus v.37a. Die Vader het voor Sy menswording bepaalde mense aan Hom toevertrou om alles te kom doen wat vir hulle redding nodig sou wees. En hierdie redding sou uiteindelik tot afronding kom in elkeen van dié mense se opstanding in heerlijkheid. God se soewereine inisiatiefneming in die redding van sondears kan beswaarlik duideliker onderstreep word.

- In v.40 lewer Jesus kommentaar op v.37b. Hy gee die versekering dat enigeen, wie ook al, wat in geloofsvertroue sy of haar oë op die Seun vasnael, die ewige lewe sal hê en uiteindelik op die laaste dag sal opstaan.

Reeds in v.37b word hierdie versekering sterk beklemtoon. Die Grieks het 'n dubbele negativering wat mens vry sê in Afrikaans kan vertaal: *Ek sal hom wat na My toe kom nooit, maar nooit verwerp nie.*

- Die Here Jesus wil dit kennelik by Sy luisteraars tuisbring dat ook Hy God se soewereiniteit en die mens se verantwoordelijkheid as vriende beskou. Hy doen dit deur v.38-39 en v.40 op twee maniere onlosmaaklik saam te bind.

Eerstens sê Hy in beide gedeeltes dat dit oor die wil van die Vader gaan.

Tweedens beklemtoon Hy in elke stelling dat sowel die Vader se uitverkiesing as die mens se geloofshandeling in die opstanding uit die dood sal uitmond.

☐ Lees mens die hele hoofstuk, word dit vir die ware gelowige onuitspreeklik kosbaar. Jh 6:35-71 bevat ten minste 5 *onmoontlikhede*.

- ① • Dis *onmoontlik* vir diegene wat die Vader aan Sy Seun gegee het, om nié na Hom toe te kom nie (v.37a).
- ② • Dis *onmoontlik* vir diegene wat opreg kom, om verwerp te word (v.37b).
- ③ • Dis *onmoontlik* om na die Seun toe te kom as die Vader jou nie trek nie (v.44, 65).
- ④ • Dis *onmoontlik* vir diegene wat die Vader aan Sy Seun gegee het - hulle wat deur die Vader getrek is en dus opreg na Christus toe gekom het - om in die graf vergeet te word (v.39, 40, 44, 54).
- ⑤ • Dis *onmoontlik* dat diegene wat huigelagtig kom, enduit by Christus sal bly (v.60-71).

HOE OP AARDE KRY MENS DIE KLOUTJIE BY DIE OOR?

☐ Johannes 6, trouens, die hele Bybel, leer dus in die allerduidelikste taal twee waarhede: God is soewerein en die mens is verantwoordelik

☐ Mense sukkel om vrede te maak met hierdie oënskynlike teenstrydigheid. Hulle worstel met allerlei vrae. As God dan volkome soewerein is, wat sê dit oor die mens se verantwoordelijkheid? Impliseer dit nie fatalisme nie? Hoe kan God mense nog verkwelik as hulle in sonde bly volhard? Maak dit nie gebed en evangelisering onnodig, selfs futiel nie? Wat van al die oproepe, bevels en waarskuwings in die Skrif? Dit lyk of die Bybel homself weerspreek!

☐ Om intelligent oor bogenoemde vrae te besin, moet mens drie begrippe verreken.¹⁰

- *Teenstrydigheid*. Daar is sekere mededelings in die Bybel wat

¹⁰ Soos die begrippe hier gedefinieer word, mag dit verskil van hedendaagse woordeboeke. Dis omdat woordeboeke begrippe omskryf volgens omgangstaal. Hier word dit egter in die klassieke en tegniese sin gebruik.